

การศึกษาองค์ประกอบของแบบจำลองการฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดาร ชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย

A Study Factors of Distance Training Model to Enhance Teachers' Instructional Competencies in Remote Area of Western Thailand

รุจิรา เรือนเหมย¹, กอบสุข คงมนัส², ชัยยงค์ พรหมวงศ์³, ผดุงชัย ภูพัฒน์⁴
Rujira Reunmuey¹ Kobsook Kongmanus², Chaiyong Brahmawong³,
Phadungchai Papat⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของแบบจำลองการฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครู ในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดาร ชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

² อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

³ ศาสตราจารย์, คณะเทคโนโลยีและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี (ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

⁴ อาจารย์, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

¹ Ph.D. Educational Technology and Communications Program, Naresuan University.

² Lecturer, Faculty of Education in Naresuan University. (Thesis Advisor)

³ Professor, Faculty of Technology and Innovation in Bangkokthonburi University.
(Thesis Advisor)

⁴ Lecturer, Department of Engineering Education in King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang. (Thesis Advisor)

ความเหมาะสมขององค์ประกอบในการจัดฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดารชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบจำลองการฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดารชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์การอบรม 2) ผู้ดำเนินการฝึกอบรม 3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 4) หลักสูตรหรือแผนการฝึกอบรม 5) กระบวนการฝึกอบรม และ 6) การวัดและประเมินผล

คำสำคัญ : ฝึกอบรมทางไกล, ชุดฝึกอบรม, พื้นที่สูงและทุรกันดาร

ABSTRACT

The objective of this research was to study factors of distance training model to enhance teachers' instructional competencies in remote area of western Thailand. Sample group was 9 experts which were selected via purposive sampling. Research tools consisted of 1) drafted conceptual framework of distance training model to enhance teachers' instructional competencies in remote area of western Thailand 2) an open-end questionnaire for opinion in focus group. Data was analyzed via content analysis and then rectified drafted conceptual framework of distance training model to enhance teachers' instructional competencies in remote area of western Thailand.

The research result revealed that there were 6 factors for conceptual framework of distance training model to enhance teachers' instructional competencies in remote area of western Thailand. Such above factors consisted of 1) Training objectives 2) Training Operator 3) Trainee 4) Courses or Training programs 5) Training process and 6) Measurement and Evaluation

Keywords : Distance Training, Training Package, Remote Area

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่ดำเนินไปในห้วงเวลาปัจจุบันนี้ นั้น กล่าวกันว่าการศึกษากับการพัฒนาสังคมเป็นกระแสหลักสำคัญที่สังคมโดยรวมต่างเฝ้าจับตามอง ซึ่งก็คงเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่าภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สองในปัจจุบันได้มุ่งเน้นในมิติของการพัฒนา 4 มิติสำคัญ ได้แก่ การปฏิรูปนักเรียนยุคใหม่ การปฏิรูปครูยุคใหม่ การปฏิรูปโรงเรียนหรือแหล่งเรียนรู้ ยุคใหม่ และการปฏิรูประบบบริหารจัดการยุคใหม่ ซึ่งในทุกมิตินั้นจะมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุผลของการปฏิรูปการศึกษาไทยในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มาตรการและแนวทางของการยกระดับการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของวิชาชีพแห่งความเป็นครูจึงถูกกำหนดขึ้นในหลากหลายกลยุทธเพื่อนำมาซึ่งความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สองในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดสมรรถนะ เชิงวิชาชีพในระดับต่างๆจะเป็นประเด็นสำคัญของการสร้างประสิทธิภาพในการพัฒนาศาสตร์แห่งความเป็นครูให้บรรลุผล สอดรับกับสถานการณ์และบริบททางสังคมที่

เปลี่ยนแปลง ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ก้าวไปในสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี สอดคล้องกับ สำนัญญ มีแจ่งและสายฝน วิบูลย์รังสรรค์ (2555 หน้า 152) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาของชาติ จะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจในอันที่จะควบคุมทิศทางการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ปัญหาการพัฒนาการศึกษาบนพื้นที่สูงและทุรกันดารสอดคล้องกับรายงาน ของสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 กลุ่ม 16 จังหวัด ในด้านจุดอ่อนของ การจัดการศึกษาพบว่า 1) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ลดลง 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอ 3) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่พร้อมและไม่ทันสมัย 4) อาคารสถานที่ห้องปฏิบัติการไม่พร้อม ครูภัณฑ์มีอายุการใช้งานมาก 5) บุคลากรครูมีวุฒิไม่ตรงกับภาระงานที่สอน และงาน ที่รับผิดชอบ ตลอดจนมีการโยกย้ายบ่อยและขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาบ่อย ทำให้นโยบายไม่ต่อเนื่อง 7) จำนวน

โรงเรียนขนาดเล็กมีมากส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 8) ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนต้องหาเลี้ยงชีพจึงมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการที่ 1, 2554, หน้า 12-14) ประกอบการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสปฏิบัติหน้าที่สอน ในโรงเรียนพื้นที่สูงและทุรกันดาร พบว่า การพัฒนาครู มักใช้วิธีการฝึกอบรม โดยครูต้องเดินทางจากโรงเรียน ไปยังสถานที่ฝึกอบรม และเนื่องจากโรงเรียนในพื้นที่สูง มีจำนวนครูไม่เพียงพอ เมื่อครูเดินทางมาเข้ารับการฝึกอบรม นักเรียนก็จะไม่ได้รับการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งครูบนพื้นที่สูงมีความยากลำบากในการเดินทางมาเข้ารับการฝึกอบรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน การฝึกอบรมทางไกล จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาครูโดยไม่กระทบกับการเรียนการสอนของครู ตามที่ กอบกาญจน์ สุทธิสม (2550, หน้า 10) ได้กล่าวว่า ระบบการฝึกอบรมทางไกลมีองค์ประกอบขั้นตอนแบบเดียวกับระบบการสอนทางไกล คือ มีการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การผลิตสื่อและชุดฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรมและการประเมินผล ส่วนการดำเนินการฝึกอบรมก็จะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง จากชุดฝึกอบรม และนัดหมาย

ให้มาพบกับวิทยากร เพื่อทำกิจกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ แต่บางหลักสูตรอาจจะไม่มีวิธีการหลังก็ได้ ซึ่ง นิคมทาแดง, ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และนิพนธ์ศุขปรีย์ (2552, หน้า 114-117) ได้กล่าวถึง การฝึกอบรมทางไกลประเภทโครงสร้างสื่อหลักและสื่อเสริม เป็นการยัดสื่ออย่างหนึ่งอย่างใดเป็นสื่อหลักจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ใช้สื่อพิมพ์เป็นสื่อหลักจะบรรจุเนื้อหาสาระทักษะประสบการณ์ แนวคิด เจตคติไว้ในสื่อพิมพ์ ให้ผู้รับการอบรมได้ศึกษาตามความเหมาะสมแต่ละบุคคล ซึ่งบางครั้งอาจมีข้อจำกัด จำเป็นต้องนำสื่อเสริมที่ประกอบด้วย สื่อโสตทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การปฏิสัมพันธ์ทางสื่อ การปฏิสัมพันธ์ทางบุคคล เข้ามาช่วยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2) ใช้สื่อ โสตทัศน์เป็นสื่อหลัก ใช้ในกรณีที่ผู้รับการอบรมอยู่กระจายห่างไกลกันโดยอาจใช้วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อหลัก

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการศึกษาองค์ประกอบของแบบจำลองการฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดารชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทยซึ่งมีความยากลำบากในการพัฒนาสมรรถนะครูให้เกิดบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และเกิดความเสมอภาคอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพที่เหมาะสมกับ

บริบทของพื้นที่ เพื่อประสิทธิผลที่เกิด
ขึ้นกับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

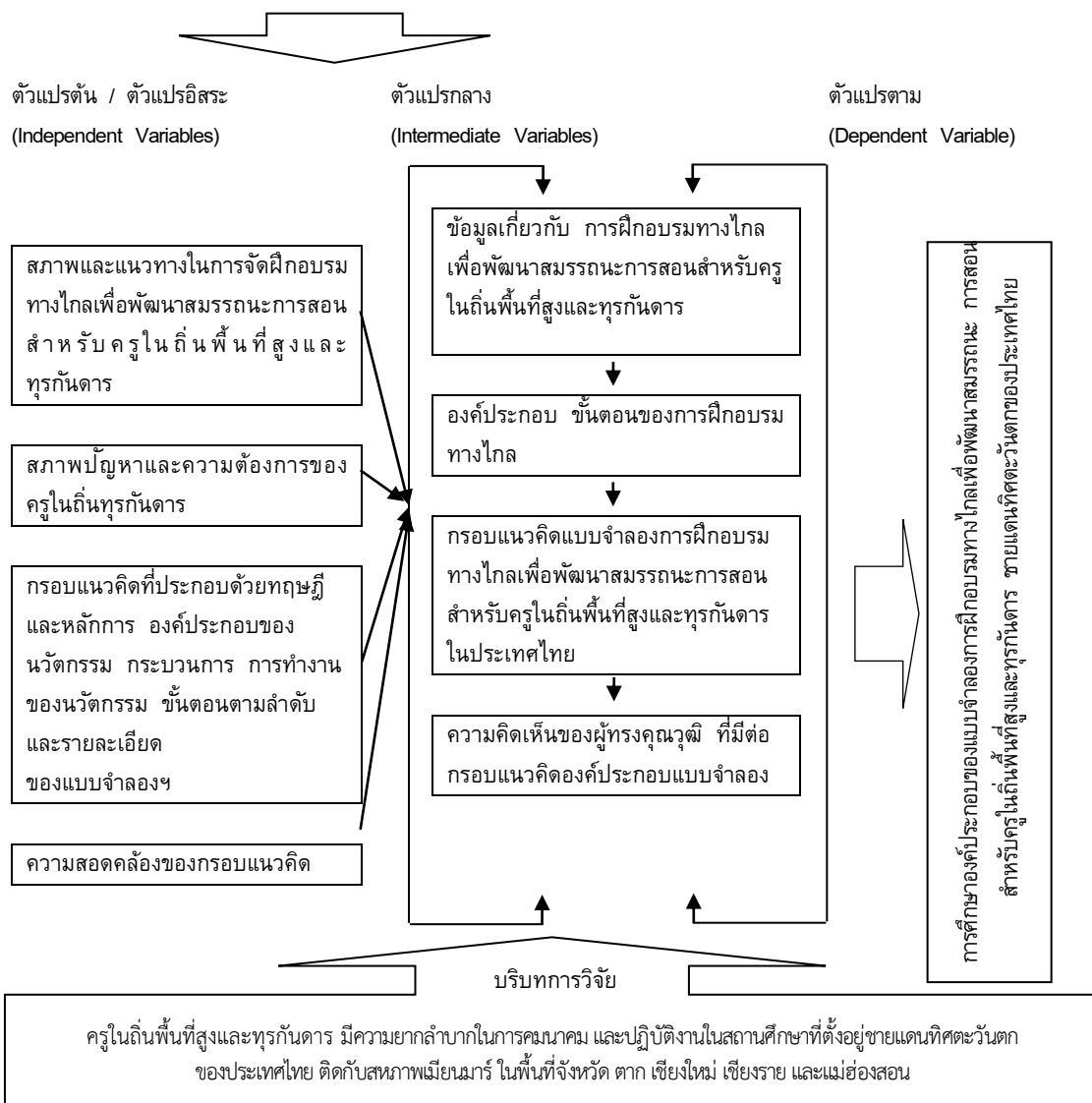
การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาองค์ประกอบของ แบบจำลอง
การฝึกอบรมทางไกล เพื่อพัฒนา
สมรรถนะการสอนสำหรับครูในพื้นที่
สูงและทุรกันดาร ชายแดน ทิศตะวันตก
ของประเทศไทย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้
ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ
ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาแบบจำลอง
การพัฒนาสมรรถนะการสอนของครู
การฝึกอบรม การฝึกอบรมทางไกล และ
การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดจนงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิด
เหล่านี้มาทำการศึกษาโดยความสัมพันธ์
ดังกล่าว สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิด
ได้ แสดงดังภาพที่ 1

แนวคิด หลักการ และทฤษฎี				
1.การพัฒนา แบบจำลอง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ : 2544, Eisner : 1976)	2.การพัฒนาสมรรถนะ การสอนของครู (สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน: 2552, ธีรยุทธ์ หล่อเลิศ รัตน์ : 2542, อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี : 2546)	3.การฝึกอบรม (สถาบันพัฒนา ข้าราชการพลเรือน : 2532, ชัยยงค์ พรหมวงศ์ : 2547, ภูมิพงศ์ จอมหงส์ พิพัฒน์ : 2552, นภา ภรณ์ ยอดสิน : 2552)	4.การฝึกอบรม ทางไกล (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ : 2544, นิคม ทาแดง : 2552, นิพนธ์ ศุขปรีดี : 2552, วิวัฒนา มัคคสมัน : 2554)	5. การเรียนรู้ด้วย ตนเอง (Knowles 1975, Brockett and Hiemstra อ้างถึงใน กาญจนา จันทร์ ประเสริฐ 2554, วิภาวรรณ สุข สถิตย์ 2550

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็น
การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive
Research) มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่
ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์
เกี่ยวข้องกับภารกิจอบรมทางไกลเพื่อ
พัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่น
พื้นที่สูงและทุรกันดาร ชายแดนทิศ
ตะวันตกของประเทศไทยโดยการเลือก
แบบเจาะจง (Purposive Sampling)
จำนวน 9 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้มีความ
เชี่ยวชาญเรื่องภารกิจอบรมทางไกล
อย่างน้อย 5 ปี หรือ
2. เป็นผู้มีความ
เชี่ยวชาญเรื่องสมรรถนะครูอย่างน้อย
5 ปี หรือ
3. เป็นนักวิชาการ หรือ
อาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัยที่มี
ปฏิบัติงานในด้านการฝึกอบรม หรือการ
พัฒนาสมรรถนะครูอย่างน้อย 5 ปี หรือ
4. เป็นผู้ที่มีผลงานทาง
วิชาการ งานเขียน ตำรา งานวิจัย
เกี่ยวกับการฝึกอบรมหรือการพัฒนา
สมรรถนะครู อย่างน้อย 3 ผลงาน

ตัวแปรที่ศึกษา

องค์ประกอบของแบบจำลอง
การฝึกอบรมทางไกล เพื่อพัฒนา
สมรรถนะการสอนสำหรับครู ในถิ่นพื้นที่

สูงและทุรกันดาร ชายแดนทิศตะวันตก
ของประเทศไทย

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการ
รวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความ
เหมาะสมขององค์ประกอบในการจัด
ฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการ
สอนสำหรับครูในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดาร
ชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย

2. วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาวิธีการสร้าง
แบบประเมินความเหมาะสม ศึกษาข้อมูล
เกี่ยวกับการฝึกอบรมทางไกล สมรรถนะ
การสอนของครู และการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) นำข้อมูลที่ได้จาก
การศึกษาเอกสาร มาวิเคราะห์ และ
กำหนดประเด็นในการสร้างแบบประเมิน
ความเหมาะสมขององค์ประกอบในการ
ฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการ
สอนสำหรับครูในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดาร
ชายแดนทิศตะวันตกในประเทศไทย โดย
ประเด็นของข้อประเมินเป็นลักษณะ
ปลายเปิด

3) นำร่างแบบประเมิน
ความเหมาะสมขององค์ประกอบในการ
ฝึกอบรมทางไกล เพื่อพัฒนาสมรรถนะ
การสอนสำหรับครูในถิ่นพื้นที่สูงและ
ทุรกันดารชายแดนทิศตะวันตกในประเทศ
ไทยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

พิจารณา ตรวจสอบความเหมาะสมและ
การใช้ภาษา

4) นำข้อเสนอแนะของ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มาปรับปรุง
แก้ไขประเด็นในการสัมภาษณ์ได้ 8
องค์ประกอบหลัก คือ วัตถุประสงค์การ
อบรม, วิทยากร,
ผู้เข้ารับการอบรม, หลักสูตรหรือแผนการ
ฝึกอบรม, กระบวนการฝึกอบรม, สื่อหรือ
ชุดฝึกอบรม อุปกรณ์อำนวยความสะดวก,
การวัดและประเมินผล และประเด็นย่อยใน
แต่ละหัวข้อเพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ
ประเมินเพื่อหาค่าความสอดคล้องของแบบ
ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบใน
การฝึกอบรมทางไกล เพื่อพัฒนา
สมรรถนะการสอนสำหรับครูในพื้นที่สูง
และทุรกันดาร ชายแดนทิศตะวันตก
ในประเทศไทย

5) ทำการปรับแก้ตาม
ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำแบบ
ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบใน
การฝึกอบรมทางไกล เพื่อพัฒนา
สมรรถนะการสอนสำหรับครู ในถิ่นพื้นที่
สูงและทุรกันดารชายแดนทิศตะวันตกใน
ประเทศไทย ไปใช้ในการสนทนากลุ่ม
เพื่อประเมินองค์ประกอบต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ใน

การทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอเชิญ
เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือเชิญเข้าร่วม
สนทนากลุ่มถึงผู้เชี่ยวชาญทางไปรษณีย์
โดยแนบ 1) โครงร่างวิทยานิพนธ์ฉบับย่อ
2) แบบประเมินความเหมาะสมของ
องค์ประกอบในการฝึกอบรมทางไกลเพื่อ
พัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่น
พื้นที่สูงและทุรกันดารชายแดนทิศตะวันตก
ในประเทศไทย

3. ผู้วิจัยโทรศัพท์ประสาน
ผู้เชี่ยวชาญเพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วม
สนทนากลุ่ม ณ ห้องประชุม วิทยาลัย
การอาชีพแม่สอด เป็นเวลา 1 วัน โดย
การสอบถามที่ละประเด็นเพื่อหาข้อสรุปว่า
สอดคล้องเหมาะสมหรือไม่ หากไม่
เหมาะสม ก็ดำเนินการสอบถาม
ผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาข้อเสนอแนะในการ
ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน
จนครบทั้ง 8 องค์ประกอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
โดยนำข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้เชี่ยวชาญ
มาพิจารณาฉันทามติ (Consensus) เพื่อ
ปรับปรุง แก้ไข องค์ประกอบของ
แบบจำลองการฝึกอบรมทางไกลเพื่อ
พัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่น
พื้นที่สูงและทุรกันดารชายแดนทิศ
ตะวันตกของประเทศไทย โดยมีเกณฑ์

การเลือกประเด็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นที่กำหนดเกินกึ่งหนึ่ง แล้วทำการสรุป เรียบเรียงและบรรยาย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาองค์ประกอบของแบบจำลองการฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดารชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย พบว่าองค์ประกอบของแบบจำลองการฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดารชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์การอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และการวัด ประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้ดำเนินการฝึกอบรม คือ ผู้ที่วิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม กำหนดแนวทางการฝึกอบรมที่เหมาะสม ออกแบบและพัฒนาโครงการฝึกอบรม สร้างและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม บริหารจัดการงานด้านธุรการของหน่วยงาน พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม 3) ผู้เข้ารับการ

ฝึกอบรม คือครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดาร ชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย มีคุณสมบัติตรงตามหลักสูตรที่กำหนด เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ สืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาตนเองและขยายผลสู่ผู้เรียนและผู้ร่วมงานได้ 4) หลักสูตรหรือแผนการฝึกอบรม คือหลักสูตรที่ผู้เข้ารับการอบรมเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลที่ผู้ดำเนินการฝึกอบรมพัฒนาขึ้น มีระยะเวลาในการฝึกอบรม จำนวน 280 ชั่วโมง ซึ่งมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 เรื่อง ได้แก่ 4.1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 40 ชั่วโมง 4.2) ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้อจำนวน 40 ชั่วโมง 4.3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 160 ชั่วโมง 4.4) การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 ชั่วโมง และ 4.5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 24 ชั่วโมง 5) กระบวน การฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการอบรม ขั้นระหว่างการอบรมและขั้น หลังการอบรม และ 6) การวัดและประเมินผล เป็นการประเมินผลผู้เรียน

ก่อนการอบรม ระหว่างการอบรมและ
หลังการอบรม

อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบของ
แบบจำลองการฝึกอบรมทางไกลเพื่อ
พัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่น
พื้นที่สูงและทุรกันดารชายแดนทิศ
ตะวันตกของประเทศไทย ที่พัฒนาขึ้น
ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ
วัตถุประสงค์การอบรม ผู้ดำเนินการ
ฝึกอบรม ผู้เข้ารับ การฝึกอบรม
หลักสูตร หรือ แผน การ อบรม
กระบวนการฝึกอบรม การวัดและ
ประเมินผล สามารถนำไปสู่การอภิปราย
ผลได้ว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ จะใช้
เป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางในการ
ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
ต่อไป (วิภาวรรณ กลิ่นหอม, 2552
หน้า จ) ในการพัฒนาแบบจำลอง การ
ฝึกอบรมหรือการเรียนการสอนโดยทั่วไป
ตั้งวัตถุประสงค์เป็นองค์ประกอบหลัก
ซึ่งสอดคล้องกับ วิวรรณ จันท์เทพ
และฐาปนีย์ ธรรมเมธา (2553 หน้า
143) และ Bramley (1990 p.6-7))
ได้เสนอว่า ในการกำหนดขั้นตอน
กระบวนการฝึกอบรมนั้น จำเป็นต้อง
พิจารณาในเชิงทฤษฎีระบบ (system
approach) อย่างชัดเจน โดยการ
กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
เมื่อทราบถึงความจำเป็นว่าต้องมีการ

ฝึกอบรมอย่างแน่นอนแล้ว จะต้อง
กำหนดเนื้อหาและขอบเขตให้ชัดเจน
เพื่อให้การกำหนดเป้าหมายและ
วัตถุประสงค์ถูกต้อง กำหนดผลที่
ต้องการให้เกิดขึ้นภายหลังเสร็จสิ้นการ
ฝึกอบรม รวมทั้งจะได้ใช้เป็นแนวทางใน
การวัด ประเมินผลและติดตามผลต่อไป
ด้วย ในส่วนของ ผู้ดำเนินการฝึกอบรม
ของแบบจำลองการฝึกอบรมทางไกลที่
พัฒนาขึ้นนี้ เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัด
กิจกรรมการฝึกอบรม ทุกขั้นตอน เริ่ม
ตั้งแต่ การวางแผนในการเตรียมความ
พร้อมด้านเนื้อหา สื่ออุปกรณ์ เครื่องมือ
ที่ใช้ ในการเก็บข้อมูล เป็นคนกลางมี
หน้าที่อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ
(facilitator) รวมทั้งประสานงานกับ
กลุ่มผู้รับการอบรมและผู้เกี่ยวข้องกับ
การฝึกอบรม รวมทั้งประเมินผลของ
กระบวนการฝึกอบรมซึ่งสอดคล้องกับ
แบบจำลองการฝึกอบรมของ Leonard
Nadler (อ้างถึงในเครือวัลย์ ลีมอภิชาติ,
2531 หน้า 13) ที่กล่าวถึง การ
ดำเนินการฝึกอบรมว่า นักทรัพยากร
บุคคลจะต้องทำหน้าที่ผู้อำนวยความสะดวก
ต่างๆให้การดำเนินงานเป็นไป
ตามแผนที่วางไว้ เจ้าหน้าที่ผู้จัด
โครงการอบรมจะต้องมีบทบาทหลักที่จะ
ช่วยอำนวยความสะดวก ให้กับ
วิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ให้แก่ผู้เข้าอบรม ทั้งในด้านสถานที่
โสตทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์

ยานพาหนะ การเงิน ฯลฯ และในขณะเดียวกัน ยังต้องดำเนินงานในฐานะผู้อำนวยการโครงการ ทำหน้าที่ควบคุมให้การฝึกอบรมดำเนินไปตามกำหนดการใน ส่วน ของ ผู้เข้ารับการอบรม จำเป็นต้องมีคุณสมบัติตรงตามหลักสูตรที่กำหนด เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน สามารถพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ สืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย และนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาตนเองและขยายผลสู่ผู้เรียนและผู้ร่วมงานได้ ด้านหลักสูตรหรือแผนการฝึกอบรม มีเนื้อหาครอบคลุมสมรรถนะประจำสายงานของครู ในด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และจัดเรียงเนื้อหาที่ควรเรียนรู้ก่อน-หลัง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแบบจำลองการฝึกอบรมหรือรูปแบบการเรียนการสอนของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, ปรีชา วิหกโต และเป็รื่อง กุมุท (2547 หน้า 181) โดยการวางแผนและเตรียมการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาหลักสูตรและชุดการฝึกอบรม และสอดคล้องกับ ชุดิมา โชคมาเสริมกุล (2552 หน้า บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย ความสำคัญ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการและวิธีการ ฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม ระยะเวลา

การฝึกอบรม การวัดและประเมินผลและ เป็นไปแนวทางเดียวกันกับ Rose (2005 p.137) ได้เสนอแบบจำลองการฝึกอบรมในรูปของโครงการฝึกอบรม โดยเสนอว่า การฝึกอบรมต้องดำเนินไป อย่างเป็นระบบและขั้นตอน ซึ่งหนึ่งในขั้นตอนนั้นคือ การเลือกแผนการสอน พิจารณาหลักสูตร เนื้อหาวิชาที่เรียน และแผนการเรียน ในส่วนของกระบวนการฝึกอบรมทางไกลที่พัฒนาขึ้นนี้ เป็นการฝึกอบรมแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสาร จากนักการศึกษาและนักวิชาการด้านการฝึกอบรม ทั้งของไทยและต่างประเทศ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, ปรีชา วิหกโต และเป็รื่อง กุมุท. 2547, ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์. 2552, Tracey. 1982) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ก่อนการฝึกอบรม เป็นการวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรม บริบทและผู้เข้ารับการอบรม กำหนดวัตถุประสงค์การอบรม ออกแบบแผนการฝึกอบรมกิจกรรมการฝึกอบรม เทคนิคหรืออุปกรณ์การฝึกอบรม กำหนดบทบาทวิทยากรหรือผู้เข้ารับการอบรม กำหนดเกณฑ์การฝึกอบรม และชุดฝึกอบรมทางไกล ทำการปฐมนิเทศผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยชี้แจง วัตถุประสงค์การฝึกอบรม วิธีการศึกษา ชุดฝึกอบรมทางไกล สื่อหรืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการอบรม แผนการฝึกอบรม แนวทางการวัดและประเมินผล

ทดสอบก่อนการอบรม พัฒนาหลักสูตร การอบรม และชุดฝึกอบรม (คู่มือ/สื่อ) 2) ระหว่างการฝึกอบรม เป็นการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำชุดฝึกอบรมไปใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองและปฏิบัติกิจกรรมในชุดฝึกอบรมนั้นตามขั้นตอน 3) หลังการฝึกอบรม โดยการประเมินความพึงพอใจทำการทดสอบหลังการฝึกอบรมและติดตามผล ในด้านการวัดและประเมินผลการฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดารชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย มีการประเมินผลตามกระบวนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน คือ 1) ก่อนการอบรม โดยวิธีการทำแบบทดสอบก่อนการอบรม 2) ระหว่างฝึกอบรม โดยการใช้กิจกรรมหรือใบงานระหว่างการฝึกอบรม 3) หลังการฝึกอบรม โดยการทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม และติดตามผลการฝึกอบรมซึ่งประเมินจากชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย (ประเมินหลังจากอบรมเสร็จเรียบร้อยแล้วอย่างน้อย 2 สัปดาห์) ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาวรรณ กลิ่นหอม (2552 หน้า จ) ที่กล่าวว่า ประเมินผลการฝึกอบรมประกอบด้วย การสร้างเกณฑ์สำหรับการประเมินผล และการวัดผลโดยใช้วิธีการทดลองหรือวิธีการที่ไม่ใช่การทดลองเพื่อตรวจสอบว่ามีความเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้นหรือไม่ภายหลังการ

ฝึกอบรม และเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, ปรีชา วิหคโต และเป็รื่อง กุมุท (2547 หน้า 181) ในส่วนของการประเมินการฝึกอบรม ที่มีทั้งประเมินก่อนการฝึกอบรมประเมินระหว่างการฝึกอบรม และประเมินหลังการฝึกอบรมและเป็นไปในทางเดียวกันกับ Cascio (1986 p.212-246) ว่า ขั้นตอนประเมินผล (Evaluation phase) เป็นขั้นตอนเพื่อให้ได้ ผลผลิตการฝึกอบรมที่ตรงกับความต้องการจะต้องพัฒนาเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อใช้ในการตรวจสอบความรู้ขั้นต้นของ ผู้เข้ารับการอบรม กำกับกับการฝึกอบรม ประเมินผลการฝึกอบรมและการนำความรู้ไปใช้โดยแต่ละขั้นตอนจะมีวิธีการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ข้อมูลองค์ประกอบในการจัดฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดารชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมทางไกลที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่ได้

2. จากการศึกษา
องค์ประกอบในการจัดฝึกอบรมทางไกลนี้
สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา
สื่อ เพื่อใช้ในการฝึกอบรมทางไกลให้กับ
ครูในถิ่นพื้นที่สูงและทุรกันดารได้

**ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย
ครั้งต่อไป**

1. ควรมีการศึกษาองค์
ประกอบของการฝึกอบรมในบริบทอื่น

เพื่อนำไปใช้พัฒนาสมรรถนะการสอนของ
ครูในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง

2. การวิจัยในครั้งนี้
กลุ่มเป้าหมายได้แก่ครูผู้สอน ดังนั้น
ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการ
ประยุกต์ไปใช้ในหน่วยงานอื่น เช่น
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่
ให้บริการทางสุขภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา จันทร์ประเสริฐ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองโดย
ใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ. วิทยานิพนธ์
ศษ.ด. สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต.
- กอบกาญจน์ สุทธิสม. (2550). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล โดยใช้สื่อประสม
เรื่อง การเขียนภาษาอังกฤษธุรกิจ สำหรับพนักงานบริษัทผลไม้กระป๋อง
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เครือวัลย์ ลีมอภิชชาติ. (2531). หลักและเทคนิคการจัดการฝึกอบรมและพัฒนา :
แนวทางการวางแผน การเขียนโครงการ และการบริหารโครงการ.
กรุงเทพฯ : สยามศิลป์การพิมพ์
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2544). การจัดระบบทางการศึกษา: หน่วยที่ 1-2 (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์, ปรีชา วิหคโต และเป็รื่อง กุ่มท. (2547). ประมวลสาระชุดวิชา
เทคโนโลยีและสื่อสารการฝึกอบรม หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชุตินา ไชคมาเสริมกุล. (2552). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสร้างสื่อ
อิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา
สระบุรี. ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์. (2542). “จรรยาบรรณของข้าราชการ : มุมมองจากนานา
ประเทศ” ก้าวใหม่ของพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หนังสือที่ระลึกประจำปี
0539 เล่มที่ 13. บรรณาธิการโดยดำรง ชลสุข. กรุงเทพฯ : ประชาชน.

- นภาพกรณ์ ยอดสิน. (2552). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบร่วมมือบนเว็บเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเป็นระบบครบวงจร สำหรับนักเทคโนโลยีการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม ทาแดง, ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และนิพนธ์ ศุขปรีดี. (2552). ประมวลสาระชุดวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการฝึกอบรม หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2552). การพัฒนารูปแบบการอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ เจตคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย สำหรับผู้นำท้องถิ่น. สกลนคร : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วัฒนา มัคคสมัน และคณะ. (2552). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยศึกษาตามแนวการศึกษา วอลดอร์ฟ. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- วิภาวรรณ กลิ่นหอม. (2552). การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2557, จาก www.google.co.th.onlinehome.us/.../BusinessPlanning_SMEs_Chapter_06.d
- วิภาวรรณ สุขสถิตย์. (2550). การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับสูง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิวรรณ จันทร์เทพย์ และ ฐาปนีย์ ธรรมเมธา. (2553). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการสอนแบบบูรณาการแบบสหวิทยาการสำหรับครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (2543). หลักสูตรการสัมมนา/ฝึกอบรมสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ : สำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). ผลการสังเคราะห์นวัตกรรม การจัดการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1. (2554). แผนปฏิบัติการทางการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2554 กลุ่มจังหวัดที่ 16 (ภาคเหนือตอนบน 2). เชียงใหม่ : สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1.

- สำราญ มีแจ่ม และสายฝน วิบูลย์รังสรรค์. (2555). การพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นใน การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้ การจัดการความรู้. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. 31(3), 151-163.
- อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี. (2546). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PA 350(PS310) เทคนิคการบริหารงานบุคคล. ศูนย์เอกสารทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Bramley, P. *Evaluating Training Effectiveness : Translating Theory into Practice*. London : McGraw-Hill, 1990
- Cascio, Wayne F. (1986). *Management Human Resources : Productivity, Quality of Work Life, Profits*. New York : McGraw-Hill.
- Knowles, M. (1975). *Self-Directed Learning*. Chicago: Follet.
- Rose Homer C. *The Development and Supervision of Training Programs, including: The Instructor and His Job*. American Technical Society,. San Fran Cisco, CA : Pfeiffer Publishing, 2005.
- Tracey, Williams. *Designing Training and Development System*. New York : Amazon, 1982.